

HUMAN RIGHTS WATCH

350 Fifth Avenue, 34th Floor
New York, NY 10118
Phone: 212-290-4700
Fax: 212-736-1300
E-mail: hrwnyc@hrw.org
Website: <http://www.hrw.org>

MIDDLE EAST AND NORTH AFRICA DIVISION

Hanny Megally
Executive Director
Joe Stork
Washington Director
Eric Goldstein
Research Director
Hania Mufti
London Office Director
Virginia N. Sherry
Associate Director
Elahé Sharifpour-Hicks
Miranda Sissons
Researchers
Dalia Haj-Omar
Associates

ADVISORY COMMITTEE

Lisa Anderson
Gary G. Sick
Co-Chairs
Bruce Rabb
Vice Chair
Khaled Abou El-Fadl
Shaul Bakhash
M. Cherif Bassiouni
Martin Blumenthal
Paul Chevigny
Helena Cobban
Edith Everett
Mansour Farhang
Christopher E. George
Rita E. Hauser
Rev. J. Bryan Hehir
Edy Kaufman
Marina Pinto Kaufman
Samir Khalaf
Judith Kipper
Ann M. Lesch
Robert Malley
Stephen P. Marks
Rolando Matalon
Philip Mattar
Sheila Nemazee
Jane Schaller
Jean-Francois Seznec
Charles Shamas
Sanford Solender
Shibley Telhami
Mustapha Tlili
Napoleon B. Williams, Jr.
James J. Zogby

HUMAN RIGHTS WATCH

Kenneth Roth
Executive Director
Michele Alexander
Development and Outreach Director
Carroll Bogert
Communications Director
Steve Crawshaw
London Director
John T. Green
Operations Director
Barbara Guglielmo
Finance Director
Lotte Leicht
Brussels Office Director
Tom Malinowski
Washington Advocacy Director
Rory Mungoven
Advocacy Director
Maria Pignataro Nielsen
Human Resources Director
Dinah PoKempner
General Counsel
Wilda Taylor
Legal and Policy Director
Joanna Weschler
UN Representative
Jonathan Fanton
Chair

ישראל/השטחים הכבושים של הגדה המערבית ורצועת עזה/שטחי הרשות הפלשתינית:

מפגעים מתאבדים מבצעים פשעים נגד האנושות

(עזה, 1 בנובמבר 2002) – האנשים הנושאים באחריות לתכנון ולהוצאה לפועל של פיגועי התאבדות שמכוונים ביודעין נגד אזרחים, אשמים בפשעים נגד האנושות ויש להעמידם לדין, כך טוען ארגון Human Rights Watch בדו"ח חדש שהתפרסם היום.

הדו"ח המחזיק 170 עמודים מהווה את הבדיקה השלמה הראשונה של נושא האחריות הפלילית האישית לפיגועי התאבדות נגד אזרחים בישראל ובשטחים הכבושים על ידי ישראל. הדו"ח, שכותרתו נמחקו ברגע אחד: פיגועי התאבדות נגד אזרחים ישראלים, מהווה גם את המחקר המקיף ביותר שנערך עד היום בנושא פיגועי התאבדות שבוצעו על ידי החמאס, הג'יהאד האיסלמי, גדודי חללי אל-אקצא והחזית העממית לשחרור פלשתינ (חעש"פ), הארגונים שנטלו אחריות על כמעט כל פיגועי ההתאבדות שבוצעו לאחרונה.

"מי שמוציאים לפועל פיגועי התאבדות אינם "קדושים מעונים" אלא פושעי מלחמה, וכך גם מי שמסייעים לתכנן פיגועים כאלה", אמר קנת רות', מנכ"ל ארגון Human Rights Watch. "ההיקף של פיגועים אלה והאופי השיטתי שלהם מציבים אותם בקטגוריה נפרדת ממעשים אסורים אחרים שמבוצעים בתקופות של עימות. פיגועים אלה משתייכים באופן ברור לקטגוריה של פשעים נגד האנושות".

מאז חודש ינואר 2001 ביצעו פלשתינאים חמישים ושניים פיגועי התאבדות, שגרמו למותם של כ-250 אזרחים ולפציעתם של כ-2,000 אזרחים נוספים.

כללים מבוססים היטב של המשפט הבינלאומי קובעים שהרשות המוסמכת תישא באחריות במקרים בהם אנשים הנתונים בשליטתה מבצעים פשעי מלחמה או פשעים נגד האנושות. גם מנהיגים שמורים על ביצוע פשעים כאלה, נמנעים מלנקוט אמצעי מניעה סבירים או נמנעים מלהעניש את מבצעייהם, נושאים באחריות לפשעים אלה.

המנהיגים הבכירים של החמאס והג'יהאד האיסלמי ביטאו באופן גלוי את תמיכתם, עידודם או הסכמתם לפיגועי התאבדות נגד אזרחים ישראלים, ואף ציינו שיש ביכולתם להפסיק את הפיגועים האלה. על מנהיגים אלה, כגון שיח אחמד יאסין וחאלד משאל מהחמאס, וכן רמאדן סאלח מהג'יהאד האיסלאמי, לעמוד לחקירה פלילית בקשר לתפקיד שהם ממלאים בפשעים אלה. החזית העממית לשחרור פלשתינ נטלה אחריות בפומבי לפיגועי התאבדות ולפיצוץ מכוניות תופת נגד אזרחים. נראה שיש למנהיגי החזית שליטה על הוצאתם לפועל של פיגועים אלה, ולפיכך גם עליהם לעמוד לחקירה פלילית. לגבי ארגון גדודי חללי אל-אקצא, נראה שהשליטה והאחריות מתמקדת בדרגים המקומיים, וגם על האחראים בארגון זה לעמוד לחקירה פלילית.

הדו"ח של ארגון Human Rights Watch בוחן את חלקם ואת אחריותם של הרשות הפלשתינית ושל הנשיא יאסר ערפאת בכל הקשור לפיגועי התאבדות נגד אזרחים. הדו"ח מגיע למסקנה שהרש"פ נמנעה מלנקוט אמצעים שעומדים לרשותה על מנת להרתיע את מבצעי הפיגועים או להעמיד לדין את האחראים להם, ובכך תרמה ליצירת אווירה של חסינות למבצעי פשעים אלה.

"הכישלון הגדול ביותר של הנשיא ערפאת ושל הנהגת הרש"פ הוא בסירובם להפעיל את מערכת המשפט הפלילי כדי להרתיע את מבצעי פיגועי התאבדות, במיוחד במהלך שנת 2001, כאשר היה ביכולתה של הרש"פ לעשות זאת במידה רבה", אמר רות'.

רות' אמר שהימנעותה של הרש"פ לנקוט פעולות מניעה אפקטיביות או להעניש את הפושעים שאינם נתונים לשליטתה, אינה עומדת בקריטריונים המגדירים אחריות פיקודית על פי הכללים המקובלים היום במשפט הבינלאומי. "אולם ערפאת והרש"פ בהחלט נושאים בדרגה גבוהה של אחריות פוליטית לזוועות שהתרחשו", אמר רות'.

לטענת הרש"פ, פעולותיה של ישראל, כגון הריסת מתקני משטרה ומתקנים ביטחוניים של הרש"פ, פגעו ביכולת הפעולה של הרשות. אך אפילו בתקופה שבה יכולתה לפעול הייתה עדיין בלתי-מוגבלת כמעט, לא נקטה הרש"פ שום פעולה מעשית כדי להביא לדין את מי שהסיתו, תכננו או סייעו לביצוע פיגועים והתקפות אחרות נגד אזרחים ישראלים. תחת זאת, הרש"פ התמידה במדיניות שלפיה החשודים, אם וכאשר נעצרו, כלל לא הובאו לחקירה ולא הועמדו לדין, ובדרך כלל שוחררו בתוך זמן קצר ממעצרם.

הרש"פ ניסתה להסביר את שחרור החשודים ממעצר בצינה את הסכנה שנסקפה לעצורים כתוצאה מהפצצת מתקני הכליאה על ידי ישראל. אולם הרשות לא מסרה כל הסבר לכך שהחשודים מעולם לא נחקרו או הועמדו לדין, צעדים שאינם מותנים בהחזקת החשודים במתקני כליאה.

ארגון Human Rights Watch ערך ראיונות מעמיקים עם בכירים ברש"פ ועם חברים בארגונים החמושים, ובחן מקרוב מסמכים פנימיים של הרש"פ שפורסמו על ידי ישראל. בהסתמך על המידע שפורסם עד עתה, לא מצא ארגון Human Rights Watch ראיות לכך שערפאת או הרש"פ תכננו, הורו על ביצוע או הוציאו לפועל פיגועי התאבדות או התקפות אחרות נגד אזרחים ישראלים, או שהיה באפשרותם לשלוט באופן אפקטיבי על פעולותיהם של הארגונים שביצעו את הפיגועים, לרבות ארגון גדודי חללי אל-אקצא, שהוא שלוחה של תנועת הפתח של ערפאת.

בניסיון להצדיק את פיגועי התאבדות והתקפות אחרות המכוונות נגד אזרחים ישראלים, הצביעו הארגונים הפלשתיניים החמושים ותומכיהם על התקפות חוזרות ונשנות של ישראל, שהביאו למותם ולפציעתם של אזרחים פלשתינאים. מסקנת הדו"ח היא שטיעונים אלה אינם מהווים בשום אופן הצדקה לפעולות תגמול חסרות הבחנה נגד אזרחים.

"האיסור לבצע פיגועים נגד אזרחים אינו מותנה בהתנהגותו של היריב", אמר רות'. "גם לנוכח הפרות של המשפט הבינלאומי מצדה של ישראל, חובה על הארגונים הפלשתיניים החמושים להימנע מהתקפות שמכוונות נגד אזרחים".

הארגונים החמושים האחראים לפיגועים אלה טוענים שהמשך הכיבוש הצבאי הישראלי, כמו גם יתרונה הברור של ישראל באמצעי לחימה, הופכים את הפיגועים האלה לברירה היחידה שנותרה בידיהם. שוב, אין לטיעונים אלה כל אחיזה במשפט הבינלאומי, שאוסר באופן מוחלט וללא תנאים על התקפות שמכוונות נגד אזרחים.

"עיונות חמושים מתאפיינים לעתים קרובות בהבדלים בכוחם של הצדדים היריבים", אמר רות'. "אם יותר להבדלים אלה לשמש הצדקה להתקפות נגד אזרחים, תיווצר פרצה ענקית בהגנות שקובע המשפט ההומניטרי הבינלאומי".

לבסוף, הארגונים הפלשתיניים החמושים טענו גם שיעדי הפיגועים אינם למעשה אזרחים, מכיוון ש"שכל הישראלים משרתים במילואים", וכן בגלל שהתושבים הישראלים בהתנחלויות איבדו את מעמדם האזרחי. הדו"ח מצביע על כך שהוראות המשפט ההומניטרי הבינלאומי ברורות: מי שמשרתים במילואים בכוחות

צבאיים נחשבים ללוחמים אך ורק בעת שהם בשירות פעיל, ובכל מקרה אחר הם זכאים להגנה המוקנית לאזרחים. כמו כן, על אף העובדה שההתנחלויות הישראליות האזרחיות בגדה המערבית וברצועת עזה אינן חוקיות על פי המשפט ההומניטרי הבינלאומי, הרי שהאנשים המתגוררים בהן זכאים להגנה המוקנית לאזרחים, למעט במקרים בהם הם מעורבים באופן ישיר במעשי איבה.

ארגון Human Rights Watch הפנה קריאה לכל הארגונים הפלשתיניים החמושים לחדול מייד וללא-תנאי מפיגועים נגד אזרחים, וכן קרא לרש"פ לוודא שכל מי שאחראי באופן כלשהו לפיגועים אלה יועמד לדין. ארגון Human Rights Watch גם קרא לרש"פ לפתוח במסע ציבורי שישים קץ לפיגועי ההתאבדות ולהתקפות אחרות נגד אזרחים, ויבהיר שהרש"פ אינה מחשיבה כ"קדושים מעונים" אנשים שנהרגו תוך כדי ביצוע התקפות שמיועדות, במכוון וללא הבחנה, לזרוע מוות או לגרום סבל נורא בקרב אזרחים.

In Arabic at <http://www.hrw.org/arabic/press/2002/is-to-pa1101.htm>

In Hebrew at http://hrw.org/reports/2002/isrl-pa/sb_sumrec_hb.pdf (summary and recommendations) and http://hrw.org/reports/2002/isrl-pa/sb_ch3_hb.pdf